

2de

My Bybel

Doen en Leer Boek

Stories vertel
deur Jesus

bybelgenootskap van suid-afrika

Leer om te
lees en skryf!
geletterdheidsprogram

Hoe om die leesboekie te gebruik

Kinders leer hulle omgewing ken deur te speel en deur al hulle sintuie te betrek. Hulle leer deur hulle oë, hande, gevoel, beweging en visuele assosiasie. Dit behels om na stories te luister, liedjies te sing, ritmes te klap, speletjies te speel sowel as ander tegnieke wat die sintuie betrek. Daardeur word hulle kort- en langtermyngeheue ontwikkel en versterk. Dit is belangrik om die aanwysings noukeurig te volg. Maak ook gebruik van die flitskaarte op die A3-middelblad om sinne te bou en woorde te leer. Wees kreatief en gebruik metodes wat vir jou werk.

Onthou: basiese vaardighede vir lees en skryf sluit in:

1. Klankleer d.m.v. handeling, aksie, prente, simbole, ens.
2. Om die klanke in woorde te identifiseer.
3. Om klanke aaneenlopend te sê om 'n woord te vorm.
4. Om die vorm van letters te herken.
5. Om letters en woorde te skryf.

Die ikone (prentjies) hieronder help die **onderwyser/helper** om die instruksies in die boekie te volg.

 Onderwyser/helper lees en verduidelik.	 Leerders identifiseer en soek na woorde.	 Leerders skryf.
 Leerders herhaal woorde of beantwoord vrae.	 Leerders tel en klap lettergrepe.	 Leerders teken of kleur in.
 Leerders reageer met aksie of beweging.	 Leerders soek woorde of objekte.	 Leerders merk die korrekte antwoord.

Hier volg 'n metode vir 'n paar voorbeelde van 'n lesplan:

Les 1: Die verlore skaap

Onderwyser/helper: Wys na die twee prentjies met die woorde by die prentjies regs bo-aan die bladsy en sê: Hierdie woordjie sê: “skaap”. (Moet nooit vra: “Wat beteken hierdie woord?” nie.) Sê agter my aan: “skaap”. Die woordjie begin met “sk”. Laat hulle die beginklank 'n paar keer sê. Beklemtoon die lang “aa”. Wys my hoe lyk 'n skaap? (**Kinders** gee 'n beskrywing, maak die geluid van die skaap na, ens.)

Wys na die woord: “skaapwagter”. Hierdie woordjie sê: “skaapwagter”. Wat doen 'n skaapwagter?

Demonstreer: Wys 'n skaapwagter aan wat die res van die “skape” op 'n trop jaag.

Verduidelik sigwoorde: Hierdie woordjie sê: “kry”. Wat beteken “kry”?

Gee **leerders** geleentheid om te antwoord. En as jy iets “kry”, is jy “bly”. Demonstreer die woordjie “bly”. As julle na die twee woordjies kyk, wat sien julle wat dieselfde is? (Al twee het drie letters en al twee het 'n lang “y”. Hulle klink dieselfde.) Verduidelik “verloor”. Gee hulle geleentheid om te gesels oor iets wat hulle verloor het, bv. 'n troeteldier of iets wat vir hulle kosbaar is.

Lees die storie: Klap die getal 10 saam met hulle tot by 100. Vra: “Wie is bly?” (die skaapwagter).

“Hoekom is hy bly?” (want hy het die verlore skaap gekry).

Soek die woord vir “skaap”. Sit jou vinger op die woord vir “skaap”. Hoeveel keer sien jy hierdie woord? Soek die woord vir “skape”. Hoeveel keer sien jy die woord “skape”? As daar meer skape is, is daar net een “a”. As daar net een skaap is, is daar twee “a's”.

Taalaktiwiteit: Verduidelik die teenwoordige tyd (nou) en verlede tyd (klaar gebeur). Verdeel die klas in twee groepe: die “nou”-groep en die “klaar gebeur”-groep. Lees die voorbeelde en laat hulle dit herhaal. Wys met wysvinger af grond toe vir “nou” terwyl hulle uitroep “nou”. Vir die verlede tyd laat hulle oor hulle skouers wys terwyl hulle die sinne herhaal.

Aktiwiteit: Voltooi die labarint en letters op die stippellyne. Leer hulle die liedjie “Swartskaaap, swartskaaap, het jy baie wol?”

Bybeltyd: Onderwyser/helper kan die verhaal uit die Bybel of Kinderbybel of die opsomming aan die einde van die les voorlees. Dis ook ’n geleentheid vir gebed.

Lees en skryf: Voltooi die woorde op die stippellyne. As die letters te klein is, kan hulle in hulle skrifte werk. Laat hulle die letters in die lug skryf. As daar buite onderrig gegee word, kan die letters in die sand geskryf word.

Les 2: Die verlore geldstuk

Onderwyser/helper: Hierdie woordjie sê: “geldstuk”. Wat maak jy met ’n geldstuk? Wys vir hulle ’n geldstukkie. Wys na die prentjie van die lamp. Hierdie woordjie sê: “lamp”. Sê agter my aan: lamp. Hoekom gebruik ’n mens ’n lamp? (Gee **kinders** geleentheid om te verduidelik.)

Demonstreer/verduidelik sigwoorde: roep en soek. **Kinders** demonstreer die woorde terwyl hulle die woorde herhaal. Op watter manier klink/lyk die woorde eenders? Watter woorde ken julle al van die vorige lessie? (bly/kry).

Lees die storie: Demonstreer prentjiewoorde met **leerders**. NB! Elke leerder moet die woord hardop sê en demonstreer. Wys met twee hande hoeveel is tien.

Taal oefening: Doen die meervoud- en verkleiningsoefening. Verdeel klas in drie groepe: “Groep een”, “Groep meer as een” en “Kleingroep”. Laat hulle in elke groep elke woordjie hardop sê. Vra aan elke groep met watter klank eindig elke woordjie, bv. huis eindig met “s”, huise eindig met “e” en huisie eindig met “ie”. (NB! Vra vir klanke, nie letters nie.)

Kleur die prentjie in: Wat sien jy in die prentjie?

Skryfoefening: Gaan eers hardop deur met **leerders**. (Beklemtoon gebruik van dubbele nie.) Voltooi die letters op die stippellyne.

Bybeltyd: Lees die storie en bid.

Les 3: Die goeie skaapwagter

Wys na die prentjiewoord. Dit is ’n wolf. Wys hoe lyk ’n wolf terwyl julle die woord hardop sê (**kinders** maak ’n wolf na). Is jy bang vir ’n wolf? Dink jy ’n wolf vang skape?

Hierdie woord sê: “hek”. Demonstreer hoe ’n hek oop- en toegemaak word terwyl **leerders** die woord herhaal. Het ons ’n hek by die skool? Hoekom dink julle het ons een? (Gee **leerders** geleentheid om te antwoord.)

Demonstreer/verduidelik sigwoorde: volg en vang. Wys hoe “volg” ’n mens. As ons in ’n ry staan en julle stap agter die leier aan, beteken dit om te “volg” en as julle “wolf-wolf” speel, “vang” julle mekaar. (Demonstreer.) Met watter klank begin die twee woorde? (Klank die letter “v” en wys die “v” met twee vingers.)

Lees die storie: Laat **leerders** elke prentjiewoord herhaal en demonstreer. Wees kreatief.

Taal oefening: Demonstreer teenwoordige tyd en toekomstige tyd. Verdeel klas in “nou”-groepe en “later”-groepe. “Nou”-groepe wys met die voorvinger grond toe terwyl “later”-groepe die hand bo die oë hou asof hulle in die toekoms kyk. Laat elke spannetjie die sinnetjies herhaal. Beklemtoon “sal”.

Aktiwiteit: Soek die woorde in die blokkies.

Bybeltyd: Lees die Bybelverhaal en bid.

Leestyd en skryftyd: Lees die reël onderaan die bladsy. Voltooi die woorde op die stippellyne.

Speeltyd: Aan die einde van die les kan julle die speletjie “Wolf, wolf hoe laat is dit?” speel. Een kind is die wolf terwyl dié wat volg, uitroep: “Wolf, wolf hoe laat is dit?” Die wolf skree dan die tyd uit tot hy sê: “Etenstyd!” Dan draai hy om en probeer een vang wat dan weer die wolf word.

Les 4: Die verlore seun

Onderwyser/helper: Wys na die prentjie van die pa en sê: Hierdie woordjie sê: “pa”. **Leerdere** sê die woord agterna. Hierdie woordjie sê: “broers”. Herhaal en demonstreer. Wie van julle het ’n broer? Is jy en jou broer goeie maats?

Verduidelik sigwoorde: seun, sien en soen. Watter klanke is dieselfde in hierdie drie woorde? Soms vat twee letters hande om verskillende klanke te maak. (Verwys na “Wenke vir onderwysers/helpers” agter in die boek.) Sit jou vinger op die klank en dan oefen ons om dit te sê: “eu”, “oe”, “ie”. Tuit die lippe as jy “eu” en “oe” sê en glimlag as jy “ie” sê.

Lees die storie: Vra of een van hulle al weggeloop het van die huis af. Lees die verhaal en demonstreer elke prentjiewoord. Gee geleentheid vir dramatisering. Vra vrae oor die storie en laat die klas die dialoog uitbeeld. Wissel die rolle tussen die **leerdere** sodat almal ’n beurt kry.

Taal oefening: Verdeel klas in groepies: “nou” en “klaar gebeur”. Laat elke groepie die sinnetjies herhaal. Let op die verskuiwing in woordorde.

Aktiwiteit: Volg die instruksies in die les.

Lees- en skryftyd: Lees die sinnetjie en voltooi die woorde op die stippellyne.

Les 5: Wie moet ek help?

Onderwyser/helper: Sê woordprentjies hardop, verduidelik en laat **kinders** dit dramatiseer.

Verduidelik sigwoorde: stap, help en plek. Vra klas om woorde te demonstreer. Watter klank kry jy in elkeen van die drie woorde? (p).

Lees die storie: Vra: “Wat doen ’n priester?” Laat **leerdere** verduidelik. Verduidelik wat ’n goeie naaste is. Laat **leerdere** na die tyd in groepies die storie uitbeeld. Vra: “Wie is ons naaste?” (noem ’n paar). “Moet ons mekaar help?”, ens.

Taal oefening: Hoe vra ons vrae? Ons begin met woordjies soos “wie”, “wat”, “waar” en “hoe”. Vra die vrae in die boekie aan die klas en laat hulle antwoord. Merk die regte antwoord in die blokkies. Verdeel die klas in die vra-groep en die antwoord-groep en laat hulle oor en weer die vrae vra.

Vul die regte antwoorde in.

Aktiwiteit: Voltooi die labarint.

Lees en skryf: Voltooi die letters op die stippellyne.

Les 6: Doen altyd jou bes

Onderwyser/helper: Sê woordprentjies hardop, verduidelik en laat **kinders** dit dramatiseer.

Verduidelik woordprentjies: **Leerdere** herhaal woorde en demonstreer indien moontlik. Hoe verdien ’n mens geld? Wat doen die mense op die prentjie? (hulle werk). ’n Mens werk vir jou geld.

Verduidelik sigwoorde: reis, ryk en kry. As jy op reis gaan, pak jy jou tas en gaan ver weg. Was een van julle al op reis? As jy “ryk” is, dan “kry” jy baie geld. Watter twee woorde het ’n letter wat dieselfde lyk? (y).

Lees die storie: Verduidelik 1ste, 2de en 3de. Kies drie **leerdere** en plaas hulle in ’n ry. Gebruik hulle vir die hele les. Gee vir elkeen die regte hoeveelheid geldstukke, d.w.s. 5, 2 en 1. Doen die berekening saam met die klas.

Taal oefening: Verbind die sinne met “want” en “omdat”. Let op woordorde.

Nog idees vir geletterdheid

Assosiasie: Gebruik assosiasie om die geheue te prikkel, bv. rooi kruisie stel altyd ’n negatief voor, die ogies in die dubbel “o”, die water in “w” en die weerligstraal by woorde soos “vinnig” of “skielik”, pyltjies dui rigting aan.

Beginklanke: Lê klem op die beginklanke voor die eerste medeklinker (a, e, i, o, u) bv. skaap, kry, priester.

Bou woordmure: Maak skoendose bymekaar, skryf woorde daarop en pak hulle teen die muur. Of plak flitskaarte van woorde wat gereeld gebruik word teen die muur. Laat **leerdere** self die woorde uitkies.

Flitskaarte: Elke leerder het 'n bladsy met flitskaarte. Knip hulle uit en lamineer indien moontlik of plak op karton (van gebruikte kartondose). Bêre in 'n koevert of houer met elkeen se naam daarop. **Onderwyser/helper** moet flitskaarte soveel moontlik gebruik in die aanbieding van die lessies. Maak eie flitskaarte sonder prentjies om kennis te toets. Laat **leerders** gereeld hulle eie sinne bou met behulp van die flitskaarte.

Gesamentlike groepe: Plaas meer gevorderde **leerders** in groepe sodat hulle vir ander **leerders** in die groep kan voorlees. **Onderwyser/helper** beweeg dan tussen groepe om hulp te verleen.

Gesamentlike/begeleide lees: Lees woord vir woord met **leerders**. Klank woordjies saam met hulle. Gesels oor elke prentjie sodat hulle kan verstaan wat die woord beteken. Bou op bestaande kennis. Gebruik jou vinger of 'n wysstok sodat hulle maklik kan volg.

Gesyferdheid: Laat **leerders** die aantal reëls in 'n storie tel; klap al die getalle in die lesse uit, bv. die hoeveelheid skape, geldstukke, wyse jongmeisies, ens. Vra wat is die eerste, of derde of laaste woordjie in 'n reël, ens.

Herhaling van bekende woorde: Herhaal bekende woorde of woorde wat baie gebruik word om **leerders** te help om hulle op sig te herken en te gebruik, bv. "sien", "sit", "maak", ens.

Klap lettergrepe: Deel langer woorde op in lettergrepe (dele) en klap op elke deel, bv. Mam-ma; ba-ba, ens.

Kleur in/merk woorde met kleur: Kies woorde met dieselfde klanke soos "dag/nag", "duif/muis/uit".

"Lees" die omgewing: Maak **leerders** bewus van skrif en letters rondom hulle soos straatname, koerantopskrifte, advertensies, ens.

Luisteroefening: Lees 'n stukkie uit die Bybel voor oor die betrokke les. Laat **leerders** dan in hulle eie woorde vertel wat jy gelees het.

Oorvertel van verhale: Gee **leerders** 'n kans om die verhale in hul eie woorde oor te vertel.

Sigwoorde: Woorde word nie altyd uitgespreek soos hulle geskryf word nie, veral in Afrikaans veroorsaak die lang klanke (dubbele medeklinkers wat verander na enkelmedeklinkers in die meervoud) soms verwarring. **Leerders** moet woorde met tweeklanke ("eu", "ui", ens.) en drieklanke ("eeu", "ooi" en "oei") op sig leer ken deur herhaling.

Sing: As daar 'n liedjie is wat pas by die les, laat die **leerders** dit sing en demonstreer.

Skryf in die lug: Voordat **leerders** in hulle boeke skryf, "skryf" die letter of woord in die lug. Staar met jou rug na die klas wanneer jy demonstreer.

Spanwerk: Gee geleentheid vir groepswerk en maak seker dat dit binne 'n sekere tyd voltooi word. Beloon wenspanne.

Speel raai-raai (charades): **Leerders** beeld verhale, karakters of woorde uit sonder om te praat. Die ander moet dan raai wat hulle uitbeeld, bv. die goeie herder, die verlore seun, of emosies soos gelukkig of hartseer.

Teken: Laat hulle die stories of van die karakters of 'n voorwerp in 'n verhaal teken.

Teloefeninge: Vra: "Hoeveel lyntjies/reëltjies het hierdie storie?", "Wat is die eerste/tweede/laaste woordjie in die lyntjie of die storie?"

Toets hulle kennis: Gee die verkeerde feite in 'n storie, bv. "Daar was 6 wyse meisies." Die **leerders** moet dan die onderwyser/helper reghelp.

Trek woorde na: **Leerders** trek letters in die leesboekie na met hulle vingers. As hulle buite onderrig kry, kan hulle dit in die sand skryf.

Voltooi letters: **Leerders** wat sukkel om die letters of woorde te voltooi, kan maar net die letters inkleur.

Vra vrae: Vra gereeld vrae met "Wanneer?", "Hoe?", "Waar?" en "Hoekom?"

Woordsoek: Vra: "Wat is die tweede woord in reël 4?", "Watter woord in reël 3 begin met 'n sekere letter, bv. "r"?" Dit is belangrik om letterklanke te kan onderskei, bv. "s", "k", "r", ens.

NB Onthou! Moenie haastig wees nie! As iets te moeilik is vir die vlak van die klas, moet dit nie forseer nie. Laat leerders toe om te doen waartoe hulle in staat is. Konsentreer op wat hulle kan regkry! Dit is belangrik om 'n liefde vir lees en skryf aan te kweek. En onthou, hulle leer deur pret en gebed!

Wenke vir onderwysers/helpers

Letterpare (2 letters)

Sommige letters vat hande om ander klanke te maak:

Sê die volgende klanke en woorde:

eu	ou	ui	oe	ie	ei
deur	hout	huis	soek	sien	klein

Voltooi die woorde:

se_ n	jo_	v_ il	ro_ p	pri_ ster	l_ i
kl_ ur	w_ ud	hu_ l	s_ en	vr_ end	re_ n
d_ _ r	g_ _	l_ _	br_ _ r	t_ _ n	m_ _ sie

Letterpare (3 letters)

Sommige letters staan drie-drie in 'n ry om klanke te maak:

Sê die volgende klanke en woorde:

ooi	eeu	oei	aaï
mooi	leeu	groei	saai

Voltooi die woorde:

g_ _ i skr_ _ u k_ _ i kw_ _ i

Soek nog woorde met dieselfde klanke in die werkboek.

Lang klanke en kort klanke ('a')

Soms is een "a" kort soos in: **a**ppel hart la**m**p

Soms is een "a" lank soos in: ba**s**e sa**d**e ha**r**e

Soek nog 'n paar: _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

Twee "aa"s is altyd lank: ma**a**k ska**a**p sa**a**d

Twee "aa"s word een "a" in die meervoud: 10 sk**a**p 20 sa**d**e

Lang klanke en kort klanke ('e')

Soms is een "e" kort soos in: be**d** ne**t** he**t**

Soms is een "e" lank soos in: se**w**e he**m**el kl**e**re

Twee "ee"s is altyd lank: ge**e** be**e**n pe**e**r

Twee "ee"s word een "e" in die meervoud: 2 be**e**n 20 pe**e**r

Soek nog 'n paar: _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

Soms dra die "e" 'n kappie soos in sê en skêr.

Lang klanke en kort klanke ('o')

Soms is een "o" kort soos in: ko**p** do**r**p gro**n**d

Soms is een "o" lank soos in: do**r**ing o**l**ie ve**r**lore

Twee "oo"s is altyd lank: ho**o**r bo**o**m oo**r**

Twee "oo"s word een "o" in die meervoud: 5 bo**o**m 2 o**o**r

Basiese verkleinwoorde

t+(j)ie

plant > plantjie

kryt > krytjie

hart > hartjie

voet > voetjie

d+(j)ie

woord > woordjie

saad > saadjie

kind > kindjie

hand > handjie

m, p en s+(ie)

boom > boompie

lamp > lampie

skaap > skapie

huis > huisie

*** Nog verkleinwoordjies: hekkie, stukkie, lippie, klippie

Teenoorgesteldes

bly

hartseer

lui

fluks

goed

sleg

kort

lank

wys

dwaas

vroeg

laat

Teloefening

Wat is die volgende nommer? Tel elke keer dieselfde nommer by.

Voltooi die volgende syferreeks met behulp van die syferreeks hieronder:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25

1 3 5 19

In hierdie reeks is daar 'n verskil van 2 tussen elke nommer.

2 4 6 20

In hierdie reeks is daar 'n verskil van tussen elke nommer.

2 5 8 14

In hierdie reeks is daar 'n verskil van tussen elke nommer.

Tel 4, 5 of 6 op jou eie by.